

ПОРЯДОК
Впровадження модифікованої програми
«Основи християнської етики» (1- 9 класи) для закладів
освіти Тернопільської міської територіальної громади

1. Загальні положення

- 1.1. Цей Порядок визначає мету, завдання, порядок організації та етапи впровадження модифікованої програми «Основи християнської етики» (1-9 класи) для закладів освіти Тернопільської міської територіальної громади (надалі – громади), схваленої науково-методичною радою Тернопільського комунального методичного центру науково-освітніх інновацій та моніторингу (Протокол №8 від 07.05.2021).
- 1.2. Цей Порядок розроблений у відповідь на актуальну потребу сучасної молоді людини до особистісного розвитку, формування життєвої, соціальної, громадянської компетентностей із питань духовності, толерантності, моральності.
- 1.3. Модифікована програма «Основи християнської етики» (1-9 класи) може реалізовуватися як курс за вибором, факультатив, у гуртковій роботі, за рахунок класних годин.
- 1.4. Загальний обсяг навчального часу в рік становить в 1-4 класах 17 годин по 0,5 год. на тиждень та у 5-9 класах – 35 годин по 1 год на тиждень. Кількість годин на вивчення кожної теми вчителі можуть визначати самостійно, враховуючи підготовленість класу та вікові особливості.
- 1.5. Відповідальний виконавець за впровадження програми в громаді – Тернопільський комунальний методичний центр науково-освітніх інновацій та моніторингу.

2. Мета, завдання програми

- 2.1. Основною метою модифікованої програми «Основи християнської етики» є особистісний розвиток учнів, формування в них високоморальних якостей, життєвої, соціальної, громадянської компетентностей на засадах духовних цінностей, розвитку толерантного ставлення здобувачів освіти до свободи совісті та гуманності.
- 2.2. Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких завдань:
- 2.2.1. Формування життєвих, соціальних, громадянських компетентностей учнів.
 - 2.2.2. Ознайомлення учнів з основами християнської моралі як фундаменту загальнолюдських цінностей.
 - 2.2.3. Ознайомлення учнів із християнськими моральними цінностями: істини, благочестя, добра, любові, краси, гідності, обов'язку, совісті, честі.
 - 2.2.4. Виховання соціально активної особистості, здатної шанобливо ставитися до членів родини та представників суспільства; розуміння значення життя як найвищої цінності.
 - 2.2.5. Створення належних морально-етичних умов для самопізнання, самореалізації.
 - 2.2.6. Розвиток навичок взаємодії в сім'ї, колективі, суспільстві через активне

спілкування із соціальним оточенням, накопичення досвіду комунікативної діяльності, співпереживання і солідарності з іншими людьми, здатності до співжиття в полікультурному й поліконфесійному українському суспільстві, толерантного ставлення до оточуючих.

2.2.7. Формування свідомої та відповідальної особистості учня на основі християнських духовних, моральних та культурних цінностей, вміння самостійно приймати рішення щодо власної поведінки в різноманітних життєвих ситуаціях.

2.2.10. Формування в учнів мотивації щодо дбайливого ставлення до свого життя і життя оточуючих людей, родини, здорового способу життя.

2.2.11. Застосування інтерактивних технологій навчання, що забезпечують індивідуалізацію сприйняття, активну участь кожного учня і групову взаємодію.

2.2.12. Організації комунікативного спілкування, застосування в освітньому процесі ігрових методів, елементів дискусії, методу проєктів, які є ефективними засобами розвитку особистості, її якостей.

2.2.13. Забезпечення змістових зв'язків курсу «Основи християнської етики» (1-9 класи) з навчальним матеріалом інших предметів («Історія України», «Основи сім'ї», «Основи правознавства», «Громадянська освіта» тощо).

2.2.14. Співпраці вчителя з батьками, батьків із дітьми.

3. Розвивальний аспект програми

3.1. Розвивальний аспект цієї програми полягає у формуванні досвіду життєдіяльності учнів, розвитку загальнонавчальних (організаційних, загальнопізнавальних, діагностичних) умінь; моделюванні поведінки в різних життєвих ситуаціях; поглибленню знань учнів про людину та моральні взаємини в суспільстві, основні моральні норми та цінності українського суспільства і людства, правила життя і поведінки, можливості та обов'язки.

3.2. Навчально-пізнавальний процес рекомендується базувати на компетентісно орієнтованих завданнях із використанням сучасних освітніх технологій. Поряд із фронтальними та індивідуальними формами роботи варто залучати учнів до групової роботи, застосовувати інноваційні методики, інформаційно-комунікаційні засоби, ресурси мережі Інтернет.

3.3. Найважливіше виховне спрямування модифікованої програми «Основи християнської етики» – формування в учнів позитивного ставлення й мотивації до застосування моделей поведінки, орієнтованих на моральні цінності українського суспільства та людства в цілому.

3.4. Модифікована програма «Основи християнської етики» має допомогти учням збагнути сутність моральних взаємин з однолітками, батьками, учителями, знайомими та незнайомими мешканцями громади та нашої держави.

3.5. Програма сприятиме удосконаленню дітьми вміння керуватися в повсякденній поведінці моральними нормами та цінностями, виявляти толерантність, дружелюбність, ввічливість, повагу милосердя до інших, відрізняти моральність та аморальність, якісно моделювати свої взаємини з оточуючими, контролюючи свої емоції та оцінювати власну поведінку у різних життєвих ситуаціях, орієнтуючись на духовні та моральні цінності.

3.6. Кожен урок передбачає різні види пізнавальної, розумової та навчальної діяльності дітей. Програма курсу не містить великого обсягу матеріалу, що дає час на використання різноманітних методів взаємодії учасників освітнього процесу.

3.7. У зміст модифікованої програми «Основи християнської етики» інтегровано навчальний

матеріал різних наук: історії, соціології, правознавства, етики (християнської етики), соціальної психології, культурології, літературознавства, педагогіки, «основ сім'ї» тощо.

4. Орієнтовна сітка розподілу навчальних годин

4.1. Навчальні години для 1 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Пізнання світу розумом і серцем		
1.	Вступ Дорога Добра. Ознайомлення дітей із поняттям «добро». Зв'язок добра і краси.	1
Дорога Добра		11
2.	Знання і розуміння правил та добрих звичок.	
3.	Що таке добро, що таке зло? Коли добро перемагає зло?	
4.	Милосердя. Світ потребує доброти й милосердя. Приклад із життя святого Миколая.	
5.	Добрі та погані вчинки. Звички в нашому житті. Виховання сили волі, наполегливості, старанності, терплячості.	
6.	Прощення й вибачення. Притча про блудного сина (адаптована). Чи вміємо ми прощати? Як навчитися прощати? Чи вміємо визнавати свою провину?	
7.	Послух і непослух. Непослух — початок зла на землі. Послух – прояв любові й довіри. У чому може полягати наш послух?	
8.	Вдячність тому, хто дарує добро. Важливість вдячності Богу і людям. Приклади виявлення вдячності.	
9.	Узагальнення вивченого Чи вмію йти дорогою добра? Чи завжди вона легка?	1
10.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	17 год
	Сформовані компетентності учня сприятимуть: <ul style="list-style-type: none"> - <i>сприйняттю</i> цілісності світу; - <i>розумінню</i> потреби розуміти Слово Боже й наслідувати зразки християнських чеснот; - <i>формуванню</i> уявлення про можливості застосування правил християнської моралі у власних вчинках; - <i>поясненню</i> ознак доброго й поганого, змісту бажаної поведінки дитини у ставленні до ближнього. 	

4.2. Навчальні години для 2 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Моя сім'я, моя родина, рід		
1.	Вступ Уроки основ християнської етики навчають, як жити в сім'ї.	1
Перша родина на землі – творіння Боже		11
2.	Моя сім'я, моя родина. «Батько і мати – два сонця гарячих, що нам дарують радість й тепло». Життєвий досвід батьків – джерело мудрості для дітей. Батько в сім'ї. Батьківська відповідальність за родину перед Всевишнім.	

3.	Мама – мій ангел-охоронець. Сила маминої молитви. Притча «Рахунок мамі». Роль жінки в житті народу.	
4.	Вдячність нашим рідним, тим, хто дарує нам добро, вчить нас творити добро. Тепло рідної домівки. Родину єднає взаємна любов. Родовідне дерево. Відповідальність за честь і добру славу роду.	
5.	Україна – колыска мого роду. Відповідальність за рідну землю. Духовний гімн України «Боже великий, єдиний».	
6.	Скарби нашого імені.	
7.	Моє «Я» у сім'ї. Права та обов'язки дитини в сім'ї. Послух батькам.	
8.	Християнська родина.	
9.	Євангельська розповідь про вхід Ісуса Христа до Єрусалиму. Народні свята і традиції.	
10.	Народження Спасителя. Святвечір. Різдвяні пісні. Вертеп.	
11.	Воскресіння Христове – найбільше християнське свято. Великодні традиції в українській родині. Створення писанок.	
12.	Узагальнення вивченого «Для себе жити – тліти, для сім'ї – горіти, а для народу – світити».	1
13.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	17 год
	Сформовані компетентності учня сприятимуть: <ul style="list-style-type: none"> - <i>усвідомленню</i> ролі Батьківщини в житті людини; - <i>розумінню</i> значення термінів «сім'я, рід, родина»; - <i>обґрунтуванню</i> думки про роль послуху батькам; - <i>засвоєнню суті</i> християнських свят, родинних традицій. 	

4.3. Навчальні години для 3 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Життєві дороговкази		
1.	Вступ Світ створений для добра. Добро вічне. Зло тимчасове. Золоте правило життя. «Роби іншим так, як би ти хотів, щоб робили тобі».	1
	Божі дари для людини – це блага, а не особиста власність	11
2.	Завдання та покликання людини. Життя в гармонії з Богом і світом.	
3.	Право людини на вибір. Як стати кращим? Наслідки неправильного вибору. Божі заповіді.	
4.	Чесність та брехня. Чесність як повага до ближнього, виконання обіцянки, мужність зізнатися у своїй провині.	
5.	Слухняність і старанність. Слухняність як повага до старших, які мають більший життєвий досвід. Скромність і хвалькуватість.	
6.	Любов до праці. Праця – перемога над лінощами.	
7.	Ввічливість та нечемність. Ввічливість дає можливість людям краще розуміти один одного, співпрацювати, запобігає непорозумінням.	
8.	Турботливість і байдужість. Бережливість і недбалість. Милостиня й милосердя. Безкорислива дружба. Що означає «дружити»?	
9.	Витривалість. Наполегливість і мужність. Хоробрість і боягузтво. Жертвність.	

	Героїзм. Захисники Батьківщини.	
10.	Узагальнення вивченого Що означає жити по-християнськи? Дорога доброчинності веде у світ Вічного Добра.	1
11.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	17 год
	Сформовані компетентності учня сприятимуть: <i>усвідомленню</i> , що всі Божі дари – це блага, а не особиста власність; <i>розумінню</i> права на власний вибір життєвого шляху та відповідальності за нього; <i>засвоєнню</i> Божих заповідей й обґрунтуванню їх ролі як життєвого дороговказу; <i>відтворенню</i> біблійних історій Нового Завіту; <i>формуванню</i> кодексу доброчесності учня НУШ.	

4.4. Навчальні години для 4 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Мудрість Біблії – вічна		
1.	Вступ Уроки християнської мудрості у Біблії. «Рідко мудрість шукає книгу, книга швидше до мудрості схильна». Тільки божество може володіти всеосяжною мудрістю, а людині властиво лише прагнути до неї. «А мудрість, що зверху вона, насамперед, чиста, а потім спокійна, лагідна, покірлива, повна милосердя та добрих плодів, безстороння та нелукава». (Якова 3:17).	1
Уроки Біблії		
2.	Справжня мудрість – найкращий дар. Мудрість Божа і людська. Мудрість царя Соломона. Біблійна оповідь про царя Соломона як приклад людини, що цінує мудрість вище за земні багатства. «А якщо кому з вас не вистачає мудрости, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, і буде вона йому дана» (Якова 1:5).	11
3.	Чесна людина – мудра Мудрий покладається на Бога (Пр.3:5). Мудрий ухиляється від зла (Пр.3:7). Мудрий виконує Божі заповіді (Пр.3:21-23). Мудрий знає Бога (Пр. 9:10) Чесна людина відзначається особливою чесністю – правдивістю, вона гідна шани.	
4.	Мудрість далекоглядна. Притча про блудного сина Мудрий піклується про інших (Пр.3:27). Мудрий не боїться постраждати за справедливість (Пр.17:26). Мудрий прислуховується до порад (Пр.12:15). Мудрий уважний до настанов батьків (Пр.15:5). Мудрий уміє дружити (Пр.17:9). Мудрий припиняє сварку (Пр.17:14). Далекочесність мудрої людини виявляється в тому, що вона добре розуміє наслідки тих чи інших учинків, має терпіння до інших, сподіваючись, що вони стануть кращими.	
5.	Сила наших слів Мудра людина стежить за своїм мовленням (Пр.15:28). Мудрий – чемний у спілкуванні (Пр.15:1). Добре слово зцілює, а зло – вбиває. Мудра людина слідує за своїми словами. Золотими є слова народної мудрості та	

	Святого письма.	
6.	Мудрість навчає прощення. Терпіння отримує винагороду Мудра людина не тримає зла в серці. Заміри серця належать людині, та від Господа – відповідь язика (приповіді 16:1). «Дорога безумця пряма в його очах. А мудрий послухає ради» (приповіді 12:15).	
7.	Божа й людська мудрість у камені та барвах Планета Земля – це Дім, який Бог створив для людей. Храм Божий – творіння людських рук як прославлення Бога і вдячність Йому. Краса Божого світу й краса людської творчості, втілені в камені та барвах. Чудотворне диво храму – ікона. Гідні подиву та захоплення творіння митців, які присвятили свій талант оздобленню храмів.	
9.	Узагальнення вивченого «Надійся на Господа всім своїм серцем. А на розум свій не покладайся! Пізнавай ти Його на всіх дорогах своїх, і Він випростує твої стежки» (Приповіді 3:5,6).	1
10.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	17 год
	Сформовані компетентності учня сприятимуть: <ul style="list-style-type: none"> - <i>розумінню</i>, що прагнення пізнавати істину є Божим завданням для людини; - <i>усвідомленню</i> ролі примирення через прощення; - <i>обґрунтуванню</i> небезпеки байдужості; - <i>дотриманню</i> кодексу доброчесності у спілкуванні з людьми; - <i>моделюванню</i> ситуацій, у яких слід проявити мудрість. 	

4.5. Навчальні години для 5 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Моральні цінності людини		
1.	Вступ Основи християнської етики = наука про християнську мораль. Моральні цінності людини.	1
Джерела моральних цінностей людини		28
2.	Біблія – Книга Книг. Історія написання Біблії. Переклади Біблії. Як користуватися Біблією. Значення основ християнської етики для людини.	
3.	Світ. Біблійне вчення про створення світу. (Бут. 1, 2:6). Наукові докази.	
4.	Людина. Людина – образ і подоба Божа. Моральні цінності людини як основа її життєвого успіху. Неповторність людини як вінця Божого творіння.	
5.	Добро і зло Що таке добро? Прояви зла у світі (Бут. 3). Торжество добра над злом. Відповідальність людини за вибір. Послух чи непокоря (гріх перших людей); любов чи ненависть (Каїн та Авель); прощення чи помста (Йосип і його брати).	
6.	Праведність і вірність Віра. Праведність як постійний вибір добра. Життя Ноя як приклад	

	праведності (Бут. 6–8). Праведність чи спокуса.	
7.	Закони Божі і закони людські Закон. Значення закону в житті людини та суспільства. Заповіді Божі – моральна основа життя людини. Актуальність Заповідей для сучасної людини. Відповідальність людини перед законами моралі та держави. Вміння аналізувати Заповіді Божі та людські чесноти (ап. Петро, ап. Павло).	
8.	Гордіня як людська вада Гордість. Зарозумілість. Наслідки гордині та зарозумілості на прикладі розповіді про будівництво Вавилонської вежі (Бут. 11:1-9). Шляхи подолання гордині та зарозумілості. Смиренність чи гордість? (Невір'я фарисеїв). Толерантність – заорука доброчесності. «Всяк розумний по – своєму: один спершу, а другий – потім».	
9.	Гостинність та щедрість Гостинність та щедрість – християнські чесноти. Небесні гості в домі Авраама (Бут. 18:1-15. Вміння ділитися із ближнім. Щедрість та гостинність українського народу.	
10.	Любов як вияв самовідданості Любов. Самовідданість. Любов до Бога та ближнього. Грошоловство (Юда, зрада Христу). Яка є Божа любов? Послання ап. Павла до Коринтян (13 розділ).	
11.	Вміння прощати Провина. Прощення. Сила прощення на прикладі життя Йосипа (Бут. 37: 45). Перемагати зло добром (Рим. 12:21). Байдужість. Каяття. Покаяння розбійника на хресті. Прощення в житті людини, родини й суспільства.	
12.	Віра і Божа допомога – заорука людського щастя Поклик. Готовність послужити своєму народові. Біблійна історія про Давида та Голіята (1 Сам. 17). Сподвижницькі справи видатних українців як приклад турботи про мир і злагоду.	
13.	Віра та довіра Віра. Довіра. Глибока віра в Бога пророка Іллі (1 Цар. 17, 18). Довіра – принцип академічної доброчесності, який сприяє співпраці і творчості, заохочує до вільного обміну думками та інформацією.	
14.	Мужність і непохитність переконань Мужність. Прояв мужності та непохитності переконань на прикладі Даниїла (Дан. 3). Важливість побудови переконань на Слові Божому. Вміння відстоювати правду.	
15.	Очікування Спасителя людства Спаситель людства. Пророцтва про прихід Спасителя (Ісая, Захарія, Михей).	
16.	Благовіщення Біблійна історія про Благовіщення Діві Марії (Мт. 1: 18-24). Вірність Марії Слову Божому. Національні традиції українців, пов'язані із Благовіщенням.	
17.	Дитинство Ісуса Христа Різдво Ісуса. Втеча Святого сімейства до Єгипту. 12-річний Ісус у храмі. Життя Ісуса в Назареті (Мт. 2: 13-23, Лк. 2: 21-52). Працелюбність –	

	основа академічної доброчесності. «Бджола мала, а й та працює».	
18.	Служіння Ісуса Христа Виконання Ісусом Христом вимог тогочасного суспільства. Значення хрещення Іваном Хрестителем Ісуса Христа в Йордані (Мт. 3, Мк. 1: 1-13, Лк. 3: 1-22). Значення служіння Спасителя для людства.	
19.	Дві заповіді любові Дві Божі заповіді – любов до Бога і до ближнього (Мт. 22: 36-40, Лк. 10: 27). Любов до Бога та до Батьківщини. Повага. Виявлення поваги як до себе, так і до людей – принцип академічної доброчесності.	
20.	Страждання Ісуса Христа Події Страсного тижня (Мт. 26, 27, Мк. 14, 15; Лк. 22, 23; Ів. 18, 19). Велич Голгофської жертви.	
21.	Воскресіння Христове Значення Воскресіння Христового для людства (Мт. 28, Мк. 16, Лк. 24, Ів. 20). Свято Великодня. Національні традиції, пов'язані з Паскою.	
22.	Ісус Христос – Спаситель душі і тіла Зцілення Ісусом Христом хворих і воскресіння мертвих. Спасіння грішників. Навчання Божій мудрості.	
23.	Узагальнення вивченого Чи жива твоя віра? Апостол Яків та його послання.	2
24.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	35 год
	Сформовані компетентності учнів сприятимуть: - формуванню загального уявлення про Біблію, її структуру та зміст, умінню використовувати Святе Письмо; - усвідомленню , що Біблія є Словом Божим; - розумінню важливості Біблійних настанов у житті людини; знань про власне покликання в житті, відповідальності за нього; - обґрунтуванню зв'язку між вірою, духовністю, патріотизмом та відповідальністю за свою долю та долю народу; - формуванню кодексу доброчесності учня Нової української школи (НУШ).	

4.6. Навчальні години для 6 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
	Христові притчі	
1.	Вступ Людина. Євангеліє – добра Новина.	1
	Притчі Ісуса Христа	28
2.	Притча та її виховне значення. Поняття притчі. Ісус навчає притчами. Цінність Христових притч. Навчання: учитель – учень. Ісус Христос – Учитель.	

3.	Щире і шанобливе ставлення до Бога Правильна основа життя: «Не тільки слухай, а й виконуй». Притча про два будинки. З яким серцем читаєш Біблію? Притча про Сіяча. З яким серцем молишся? Молитва – розмова з Богом. Притча про митаря і фарисея. Будь наполегливим у молитві. Що для тебе найцінніше? Притча про скарб і перлину. Мета людського життя та засоби її досягнення. Притча про багатія.	
4.	Відповідальність перед Богом Значення почуття відповідальності для формування людських чеснот. Коли злу настане кінець? Притча про кукіль. Остаточна перемога добра над злом. Притча про невід. Вартість добрих справ. Притча про зерно гірчиці. Не втрачай надію. Притча про наполегливу вдову.	
5.	Любов до ближнього Прощення і милосердя. Притча про Доброго Самарянина. Притча про немилосердного боржника. Не будь байдужим до чужого лиха. Притча про багача і Лазаря. Будь вдячним, а не заздрисним. Притча про робітників у винограднику. Повага до людей. Притча про заблукану вівцю. Приниження та гордість. Притча про запрошених на весілля.	
6.	Високе призначення людини Життя дається на добрі справи. Притча про таланти. Біблійний погляд на матеріальні цінності. Чи виконуєш свої обіцянки? Притча про двох синів. Від чого залежить щастя? Притча про нерозумного багача. Любов всепрощаюча. Притча про блудного сина. Розповсюджуй світло! Притча про свічку на підсвічнику.	
7.	Узагальнення вивченого Роль та значення Христових притч у формуванні особистості	2
8.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
	Разом	35 год
	Сформовані компетентності учнів сприятимуть: - засвоєнню суті повчань на змісті притч Ісуса Христа; - усвідомленню прикладів служіння Христа людям та змісту основних заповідей християнства з використанням бесід, проповідей, притч; - обґрунтуванню сенсу життя людини; - дослідженню текстів Святого Письма; - формуванню кодексу доброчесності учня Нової української школи (НУШ).	

4.7. Навчальні години для 7 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
	Духовність і сучасна людина	
1.	Вступ	1

	Моральні засади християнства. Ісус Христос – зразок для наслідування.	
	Історія розвитку християнства в Україні	16
2.	Святі постаті в історії української землі: княгиня Ольга і святий рівноапостольський князь Володимир, хреститель русі-України; Преподобні Антоній і Феодосій Печерські; мученики Борис і Гліб; Іоан Предтеча (Іван хреститель); рід Шептицьких та інші. Блаженні священномученики Тернопілля: блаженний Хомишин Григорій (Чортківський район), блаженний Будка Микита (Тернопільський район), блаженний Ковч Еміліан (Теребовлянський район); блаженний Конрад Микола (Тернопільський район), блаженний Цегельський Микола (Тернопільський район), блаженний Сеньківський Іван, ієромонах (Тернопільський район); блаженний Ковалик Зеновій (Тернопільський район), блаженний Байрак Віталій, ієромонах (Чортківський район); Верхоовний Архієпископ Йосиф Сліпий (4 на вибір учителя).	
3.	Репресії проти духовенства і віруючих. Закриття церков.	
4.	Відродження української духовності у XX столітті. Свобода віросповідання як запорука духовного відродження нації.	
5.	Роль і місце християнських символів у культурі нашого народу: хліб, скатертина, хрест, виноградна лоза, верба, калина тощо.	
6.	Сакральне мистецтво в історії та культурі українського народу. Нерукотворні ікони. Перші ікони святого Луки. Чудотворні ікони.	
7.	Святі місця України: духовні центри, монастирі тощо.	
8.	Святі місця Тернопільщини: Зарваницький Марійський духовний центр; Свято-Успенська Почаївська лавра; Рукомиський печерний храм; гробниця Марцеліни Даровської у Язлівці; Монастир отців Василіан у Бучачі; музейно-меморіальний комплекс «Рідна хата» патріарха Йосифа Сліпого у Заздрості (4 на вибір вчителя).	
	Молодь – майбутнє української держави	12
9.	Здоровий спосіб життя. Поняття про піст. Піст як загальнолюдське явище. Піст тілесний і духовний. Біблійні приклади посту. Великий піст. Особливості Великого посту у традиціях українського народу.	
10.	Поняття про свято. Християнські свята. Свята на честь Спасителя, Божої Матері, святих українського народу.	
11.	Проща як приклад духовної віднови. Паломництво як явище культурно-релігійного життя. Сучасна людина в таїнствах і обрядах. Різниця між ними. Святі тайни у християнстві.	
12.	Божественна літургія – свідчення єдності Бога та людини. Сім'я – мала церква. Молитва. Молитва на потребу. Апостол Яків про силу молитви за хворого.	
13.	Християнський практикум – практикум доброчесності	4
14.	Узагальнення вивченого Духовність і сучасна людина	2
	Разом	35 год

	<p>Сформовані компетентності учнів сприятимуть:</p> <p>формуванню системи знань про історію розвитку християнства в Україні;</p> <p>усвідомленню ролі святих тайн у житті християнина;</p> <p>розвиток інтересу до святих джерел християнської духовності через акральне мистецтво;</p> <p>- дотримання основних християнських цінностей в житті українців.</p>	
--	--	--

4.8. Навчальні години для 8 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Християнський моральний зразок		
1.	Вступ Етика – наука про мораль. Головні орієнтири в житті людини.	2
Божі заповіді. Кодекс доброчесності		18
2.	Поняття заповіді. Вибір. Заповідь 1. «Я – Господь Бог твій...». Богопізнання. Гріхи проти заповіді.	
3.	Зразок. Заповідь 2. «Нехай не буде в тебе інших богів». Ісус Христос – зразок для наслідування. Сучасні погляди на християнство та їх значимість для людини.	
4.	Слово. Заповідь 3. «Не згадувай імені Господа Бога твого даремно». Про вживання імені Божого. Прокльони, лихослів'я, богохульство. Значення імені для людини.	
5.	Свято. Заповідь 4. «Пам'ятай день суботній, щоб святити його». Святкування суботи у Старому Заповіті. Христос і субота. Неділя у Новому Заповіті. Християнське святкування неділі. Праця та відпочинок у житті людини.	
6.	Повага. Пошана. Заповідь 5. «Шануй батька свого та матір свою...». Відповідальність батьків за виховання дітей. Обов'язки дітей перед батьками: любов, пошана, послух. Повага до вчителів і старших.	
7.	Дарунок. Заповідь 6. «Не вбивай». Життя – дар Божий. Цінність людського життя. Дбаємо про життя і здоров'я. Людська гідність і відповідальність за життя і довкілля. Втрата гідності. Вбивство фізичне й моральне. Самогубство, наркоманія, алкоголізм, булінг тощо.	
8.	Непорочність. Заповідь 7. «Не чини перелюбу». Чистота й непорочність. Тайнство шлюбу. Сучасні перешкоди щодо збереження чистоти душі.	
9.	Працелюбність. Заповідь 8. «Не кради». Власність матеріальна й інтелектуальна. Праця – джерело власності. Злочини проти чужої власності: злодіяство, лихварство, вандалізм, ошуканство, хабарництво, корупція, плагіат, марнування власного, чужого часу тощо.	
10.	Чесність. Честь. Заповідь 9. «Не свідчи неправдиво на ближнього твого». Слово честі, обіцянка та їх порушення. Неправда. Осуд. Наклеп.	
11.	Добропорядність. Заповідь 10. «Не пожадай дому ближнього...» Не пожадай того, що є власністю ближнього твого.	
Християнська культура і людина		9
12.	Християнське мистецтво. Церковна архітектура. Найвідоміші храми в Україні.	

13.	Молитва у музиці. Церковні піснеспіви. Духовна і світська музика. Арттерапевтичне значення музики для розвитку особистості.	
14.	Дзвони. Дзвонове мистецтво.	
15.	Молитва у фарбі. Іконопис. Візантійська та давньоруська школи іконопису. Сучасний іконопис та його значення для формування школяра.	
16.	Молитва у слові. Християнська література та її роль у пізнанні моральних цінностей людства. Історія розвитку книгодрукування на Україні.	
17.	Християнський практикум – практикум доброчесності	5
18.	Узагальнення вивченого Християнський моральний зразок	1
	Разом	35 год
	Компетентності учня: Знає: - що таке Божий Закон і його особливості; - роль віри у виконанні Заповідей Божих. Вміє пояснити: - зміст Божих Заповідей; - важливість духовних писемних джерел у житті людини. Уміє: - аналізувати, порівнювати та узагальнювати факти; - здійснювати самостійне дослідження біблійного тексту; - знаходити практичне застосування Божих Заповідей у повсякденному житті. Усвідомлює: - значущість Божих Заповідей як основи моральності людського життя. Визнає: - важливість збереження пам'яток сакрального мистецтва; - значущість християнської моралі.	

4.9. Навчальні години для 9 класу:

№ п/п	Назви розділів, теми	К-сть годин
Життєвий вибір християнина		
1.	Вступ Біблійне та наукове тлумачення походження людини.	1
	Людина і суспільство	6
2.	Моральні основи монотеїстичних релігій світу. Іудаїзм. Іслам.	
3.	Неорелігії та атеїзм. Новітні релігійні рухи.	
4.	Християнство як світова релігія. Конфесійні різновиди християнства.	
5.	Місце людини в навколишньому світі. Самостійність і відповідальність. Розум і воля.	

6.	Мистецтво спілкування. Толерантність у спілкуванні. Конфліктні ситуації. Егоїзм – основа конфлікту. Шляхи подолання конфліктів.	
7.	Професія. Мотиви вибору професії. Ставлення до праці.	
8.	Визначення місця особистості в сучасному суспільстві.	
Християнська мораль. Формування особистості		18
9.	Початок християнської церкви. Сходження Святого Духа на апостолів. Проповідь апостола Петра. Чудеса апостолів. Учитель і учні. Доли апостолів.	
10.	Вірність і відданість християнським переконанням.	
11.	Права і обов'язки людини. Свобода вибору життєвого шляху людиною. Самовдосконалення. Бажання жити у Вірі та Любові. Апостол Филип і євнух.	
12.	Поняття про моральність. Дії моральні й аморальні. Закон моральності. Важливість Закону Мойсеєвого й Закону Новозавітного.	
13.	Гріховність роду людського. Відображення гріховності в душі людини, у сфері розуму, почуттів, волі. Витоки гріха.	
14.	Ставлення до власного здоров'я, турбота про здоров'я ближнього. Важливість піклування про немічних та хворих.	
15.	Ставлення до смерті. Гріх самогубства.	
16.	Турбота про душу. Розвиток розумових здібностей, нахилів і талантів школярів. Значення світської та духовної освіти.	
17.	Необхідність формування духовних цінностей у розвитку особистості.	
Християнська віра як основа життя християнина		3
18.	Шлях спасіння людини в духовному храмі. Значення таїнства хрещення. Усвідомлення Божого милосердя в житті людини.	
19.	Роль молитви для людини. Необхідність молитви.	
20.	Що означає «молитись духом та істиною» в житті людини.	
21.	Християнський практикум – практикум доброчесності	6
22.	Узагальнення вивченого Життєвий вибір християнина.	1
	Разом	35 год
Компетентності учня:		
<ul style="list-style-type: none"> - вміє аргументовано довести зміст вислову «Людина – образ і подоба Бога»; - розуміє зміст різних дарів Божих, можливостей їх використання для морального та духовного зростання школярів; - <i>аналізує</i> відповідальність за особисті вчинки (відповідно до Святого Письма); - визнає, що більшість конфліктних ситуацій виникає через нехтування Божими Заповідями. 		

5. Етапи впровадження програми в громаді

5.1. Етапи та методологічна складова програми:

№	Етапи реалізації програми	Методологічна складова	Терміни виконання та відповідальні
1	Аналітично-діагностичний (підготовка до виконання програми)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення робочої групи для виконання програми: <ul style="list-style-type: none"> - керівник проєкту; - виконавці проєкту; - викладачі курсу; - психологи. 2. Діагностика та підготовка інформаційних матеріалів. 3. Інформаційно-технологічне забезпечення впровадження курсу. 4. Підбір викладачів щодо проведення курсів з підготовки фахівців курсу. 5. Розробка тематичних планів проведення курсів. 	Вересень-жовтень 2021, керівник проєкту
2	Організаційно-прогностичний (формування освітньої бази для реалізації проєкту)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Проведення мотиваційно-інформаційних тренінгів для керівників закладів загальної середньої та професійно-технічної освіти Тернопільської міської територіальної громади. 2. Проведення тематично-інформаційних вебінарів для педагогів загальної середньої та професійно-технічної освіти Тернопільської міської територіальної громади. 3. Проведення тематично-інформаційних дискусій для батьків школярів загальної середньої та професійно-технічної освіти Тернопільської міської територіальної громади. 	Вересень - жовтень 2021 р., керівник проєкту та ведучий курсів До грудня 2021р.
3.	Формувально-діяльнісний	Джерела підбору кадрів:	Вересень - жовтень 2021р.,

	(формування бази педагогів, які будуть викладати курс «Основи християнської етики»)	- педагоги ЗЗСО та професійно-технічної освіти.	керівник проекту
3.1	Навчання педагогів, які будуть викладати курс	Організація курсів для вчителів «Основ християнської етики» на базі відділу неперервної післядипломної педагогічної освіти ТКМЦНОІМ	Упродовж 2021-2025рр., керівник проекту та тренери, автори курсу
3.2	Початок упровадження курсу	Заклади загальної середньої та професійно-технічної освіти Тернопільської міської територіальної громади	Вересень 2021р.
3.3	Підготовка й видання методичних та інформаційних матеріалів	ТКМЦНОІМ, автори курсу	2021-2025рр., керівник проекту та автори програми, керівники курсів
3.4	Сприяння управління освіти і науки ТМТГ у реалізації проекту	Співпраця із громадськими організаціями, в т.ч. духовно-морального спрямування з метою виконання програм	Упродовж 2021-2025 рр.
4.	Корекційно - узагальноючий	Моніторинг ефективності впровадження курсу, оформлення майстерного досвіду щодо впровадження курсу «Основи християнської етики»	Щопівроку

6. Характеристика матеріально-технічного забезпечення програми

- 6.1. Придбання обладнання (ксерокс, комп'ютери, принтер, цифрова фотокамера, мультимедійний проектор, інтерактивна панель (мультиборд) тощо .
- 6.2. Придбання навчально-методичних комплектів підручників та робочих зошитів для учнів 1 – 9 кл. та вчителів.
- 6.3. Фінансування програми здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, а також інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

7. Здійснення моніторингу та підготовка звітів (проміжних звітів) про результати впровадження програми у громаді

- 7.1. Відповідальний виконавець щороку здійснює обґрунтовану оцінку результатів впровадження програми у громаді та в разі потреби розробляє пропозиції чи рекомендації щодо її ефективності.
- 7.2. Відповідальний виконавець за підсумками моніторингу програми готує інформацію про результати її впровадження управлінню освіти і науки Тернопільської міської ради.

8. Результати, які очікуються від реалізації програми (якісні)

8.1. Результати програми забезпечать особистісний розвиток школярів, сформовані у них життєві, соціальні, громадянські компетентності, сприятимуть розвитку уміння використовувати етичний складник духовності, розрізняти добро і зло, толерантно ставитися до оточуючих, популяризувати та долучатися до благодійних акцій, волонтерських проєктів, ініціатив громади.

Міський голова

Сергій НАДАЛ

